

E · R · S · O

Aitäh, Ester Mägi

ARVO LEIBUR viiul, orkestri kontsertmeister

MIHKEL PEÄSKE flööt

TAAVI ORRO klarnet

KADRI-ANN SUMERA klaver

Keelpillikvartett Ardor: ARVO LEIBUR, KADI VILU, RAIN VILU, TÖNU JÕESAAR

Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja dirigent TÖNU KALJUSTE

Eesti Riiklik Sümfoniaorkester ja dirigent MIKK MURDVEE

ESTER MÄGI

(10. jaanuar 1922 – 14. mai 2021)

“Vesper”

ERSO keelpillikoosseis

Orkestri kontsertmeister ARVO LEIBUR

“Sonare”

TAAVI ORRO klarnet, KADRI-ANN SUMERA klaver

“Duod rahvatoonis”

(pühendatud kauaaegsele ERSO flöödirühma kontsertmeistrile Samuel Saulusele)

MIHKEL PEÄSKE flööt, ARVO LEIBUR viiul

“Vana kannel”

(pühendatud rahvaluuleteadlasele Herbert Tamperele)

KADRI-ANN SUMERA klaver

Kooritsükkel “Mõtisklused” (tekstid Anton Hansen Tammsaare)

Armastus on pärl ...

Rõõm ja õnn ...

Õnn on nii ligi ...

Ja ikka ...

Luule armastab kannatajaid

Eesti Filharmoonia Kammerkoor

Dirigent TÕNU KALJUSTE

Keelpillikvartett nr 2 (“Eleegiad”)

Lento. Allegretto grazioso

Moderato con marcato. Allegro con brio

Allegretto con delicatezza

Poco adagio. Allegro agitato

Keelpillikvartett Ardor: ARVO LEIBUR viiul, KADI VILU viiul,

RAIN VILU viola, TÕNU JÕESAAR tšello

“Bukoolika”

Eesti Riiklik Sümfooniaorkester

Dirigent MIKK MURDVEE

Kontsert on ilma vaheajata. Otseülekande teevad Klassikaraadio, ERSO TV (erso.tv) ja EFK telekanal (epcc.tv) ning salvestis on ka järelkuulatav ja -vaadatav.

Ester Mägi

... oma elust ja muusikast

Olen püüdnud rääkida oma teostes emakeeles ...

Lapsepõlvest

Olen sündinud Tallinnas Toompeal. /.../ Toompeal olen näinud igasuguseid lipu- ja valitsusevahetusi. Ma olen seal lapsena näinud ka vanu balti paruneid, noorena Eesti Vabariigi aega ja ka seda revolutsioonilist juunipäeva 1940. aastal, kui tuldi Toompeale valitsust üle võtma. Ja ma olen näinud, kuidas sakslased tulid. Toompeal vene kiriku trepil viksisid nad saapaid ja korrastasid endid. Ja siis tulid uuesti nõukogude sõdurid ja punalipp. Eesti Vabariigi lipu taastulemist vaatasin juba all-linnast. /.../ Toompea oli minu lapsepõlves väga rahulik ja romantiline koht. Harva sõitsid seal voorimehed, veel harvemini autod. Ringi jalutasid baltisakslased ja mõnikord kõndis seal ka president Päts, kes tuli Riigikogust ja läks oma erakorterisse. Tegin talle kniksu, nagu õpetas isa.

Oma esimesed muusikalised elamused sain samuti Toompeal. Meie majas oli välja üüritud kaks suurt korterit Leedu ja Tšehhoslovakkia saatkonnale. Ja viimane Tšehhoslovakkia saadik enne sõda oli muusikaproffessor, kes mängis tihti oma saalis klaverit. Käisin teda akna taga kuulamas. Minu meistrimehest isa tegi tollal ise meile detektor-raadioaparaadi, mille kaudu jõudis minuni kaugem muusika. Toomkirikust kuulsin orelimuusikat, kuna me elasime otse kiriku taga. Kontsertidel me palju ei käinud, aga käisime laulupeol, kus ma vaimustusin Miina Härmast.

Ester, Hilda ja Paul Mägi.

Meil oli peres kolm last: mina — pesamuna, vend Paul, kes õppis laulmist ja hakkas hiljem lavastajaks, ning temast veel vanem õde Hilda, kellest sai suure pere pereema ja kelle tütar on meile tuntud pianist Vilma Mallene.

Klaveri ostmise perekonda oli õe soov, kes hakkas oma sõbratari eeskujul klavermängu õppima. Minu osa seisis tema repertuaari järelemängimises kuulmise järgi, lihtsalt oma lõbuks. Nii et ma olin kuni 16. eluaastani täiesti iseõppija. Esimesed näpunäited andiski mulle mu oma õde, hiljem sain koolidest üht-teist juurde.

Kuna Paul oli minust vanem, siis ta oli mulle teatud mõttes eeskuju. Kui tema seadis oma elu muusika ja teatri poole, siis hakkasin ka mina rohkem muusikaõpingute huvi avaldama. Lapsepõlves olin niikuinii tema mõju all, sest kõik meie mängud olid tema algatatud. Selle tõttu olen ma ka nukkudega väga vähe mänginud, pigem olen koos vennaga autosid meisterdanud.

Vilma oli mulle otsekui noorem õde, kuigi sain tema tädiks kuueaastaselt. Vilmal oli veel niisugune eriline tähtsus minu jaoks, et kui ta pandi eratundi

klaverit õppima, siis hakkasin ka mina oma ema paluma, et katsugu ta siiski kuskilt raha leida, et ma saaksin klaveritundi. Et Vilmast sai pianist, siis oli meil omavahel väga palju mõttevahetusi muusikast ning elu rõõmudest ja muredest.

Kooliajast

Käisin 18. algkoolis ja Tütarlaste Kommertskoolis, kus oli muusikaõpetajaks helilooja Juhan Jürme. Mõlemas koolis oli orkester ja koor. Ja kui ma siis kuueteistaastaselt läksin esimest korda klaveritundi, mängisin ette Beethoveni esimese sonaadi I osa. /.../ Mind pole, muide, kunagi sunnitud ega suunatud muusika õppimisele. Olen seda lapsest saadik ise väga tahtnud.

Keskooli lõpetasin 1941. aasta juuni algul ja paar nädalat hiljem algaski sõda. Sõjaaeg oli raske. Olid olmemured, olid masendavad rindeuudised, head sõbrad–tuttavad mobiliseeriti... Et tänavail valitses pimendamine, olid kuupaistelised õhtud kuidagi eriti romantilised, kui tulime kontsertidelt, kus mängiti palju Bachi ja klassikuid... /.../ Sümfooniaorkestri juhina säras noor Olav Roots. [Tema] juhatusel kanti ette kõik Beethoveni sümfooniad, välja arvatud üheksas.

1945. aastal toimus minu muusikaõpingutes murrang. Haigestusid käed. See oli mulle väga ränk aeg, sest näis, et ma ei saa enam muusika alale edasi jääda. Siis aga otsustati konservatooriumis, et ma võiksin ajutiselt minna mõnda

Leeripäev Tallinna toomkirikus, 1943.

teise kateedrisse, näiteks muusikateadusesse. Õnneks ütles tark inimene Karl Leichter, et ma sellele erialale üldsegi ei sobi, ja pani ette minna kompositsiooni õppima.

Mart Saare osa minu heliloojaks kujunemisel on ääretult suur. Nii nagu ma sinna pooljuhuslikult, ajutiselt sattusin, oli just tema see, kes oma isiksuse ja õpetamismeetodiga, mis oli küllaltki aeglane ja põhjalik, mind arendama hakkas. Tema meetodid ja isiksus sobisid mulle hästi ja ma hakkasin loomingulist tööd armastama. Tema õpetas ja juhtis esmakordselt minu tähelepanu ka rahvamuusikale ja üldse rahvuslikkusele. Ta rääkis rahvaviiside kogumise ekspeditsioonidest, millest ta osa oli võtnud, ja ma ise käisin hiljem neljal suvel ekspeditsioonidel ning korjasin viise. Pärast konservatooriumi lõpetamist 1951. aastal läksin kolmeks aastaks Moskvasse aspirantuuri. Ma ütleksin nii: põhiõpetus oli ikka Mart Saare juures ja aspirantuur oli

Tallinna konservatooriumi õppejõud ja lõpetajad Estonia kontserdisaalis, 1. juuli 1951. I rida (vasakult): Roman Matsov, Tiit Kuusik, Aleksander Arder, Bruno Lukk, Mart Saar, Jenny Siimon, Irmgard Kaudre. II rida: Aime Karm, Ellen Laidre, Ester Mägi, Vaike Vahi, Alice Roolaid, Aino Strutskin, Hilja Olm, Olga Rudneva, Hilda Joamets, Inge Kaldver. III rida: Helmut Orusaar, Endel Lippus, Viktor Gurjev, Vallo Järvi, Georg Ots, Erich Kõlar, Harri Külvand, Ira Trilljärvi.

viimistlemise aeg, hariduse ja harituse täiendamine. Kui Mart Saar lihvis eriti teoste harmoonilist külge, siis Vissarion Šebalin pööras rohkem tähelepanu vormile — nähtavasti oli mulle seda vaja. Minu muusikalisse keelde Šebalin ei sekkunud.

Moskva andis väga palju oma muusikaeluga. Kontserte oli palju ja väga huvitavaid. Külalisesinejaid samuti. Ikkagi metropol. Oli võimalus kuulata sellist muusikat, mida ma enne ei olnud kuulnud.

Loomingust

Minu loominguline töö on toimunud ikka põhitöö kõrvalt, õppejõuna konservatooriumis. Nii-öelda vabal ajal. Üldiselt olen ma aeglane kirjutaja, lausa väga aeglane kirjutaja. Ma hoian töid kaua oma käes. Nad peavad mind ennast täielikult rahuldama, enne kui ära annan. Aga paratamatult tuleb ka valminud teoseid vahel viimistleda. Ma olen selle poolest kuulus. Aga neid paratamatult tuleb! Kuigi ma hoian teost kaua käes ja on tunne, nagu oleks see valmis, ometi teatud aja järel, kui kuulan seda uuesti, midagi plahvatab jälle, mõne koha pärast on justkui piinlik ja ma lihtsalt pean selle ära parandama. Teatud ajavahe loomise ja esitamise vahel on vajalik, et sellest lõplikult aru saada.

Mõttevälgatusi võib tulla tänaval kõndides, unetuil öödel, metsas hulkudes. See on juhuslik ja vahel ettearvamatu. Kirja panen aga klaveri taga. Ma ei pea mängima kõike, mida kirjutatan. Aga klaveri taga istumine tähendab mulle tööle keskendumist. Võib-olla sellepärast, et olen nii kaua klaverimängija olnud. /.../ Ma imetlen heliloojaid, kes kirjutavad laua taga, kellel on nii hea mälu. Minul seda ei ole.

Mul on tunne, et minu looming ei avane kohe. Sest ma olen niisugune introvertne /.../, ega avane kergesti. /.../ Ka interpreedid on öelnud, et minu muusika sisuni ei jõua nad ei kiiresti ega kergesti.

Muusika liigne äraseletamine võtab kuulajalt võimaluse tõlgendada seda oma muljetest ja ettekujutusest lähtudes. /.../ Mulle meeldis väga Andrus Kiviräha hiljutine ütlus lehes: “Mina olen raamatu valmis kirjutanud, teie asi on nüüd, kuidas te sellest aru saate.”

Ma ise olen saanud koolituse, mis suunas mu helikeele rahvuslikule, eestilisele pinnale. Hakkasin ka rahvaviise oma loomingus kasutama. Mul on teoseid, kus nad on säilitatud autentsel kujul, minult ainult minimaalne lisand seade jaoks. Rohkem on aga teostes intonatsioonilist lähedust ja vihjeid rahvaviisile. Tean, et rahvuslikkus muusikas ei ole praegu eriti moes, aga nii kaua kui rahvused veel säilivad, ei maksaks oma juuri varjata. Loomulikult pole rahvaviis ainuke rahvuslikkuse näitaja ja minulgi on teoseid, kus neid pole.

Ma ei ütle, et mind oleks ahistatud. Aga mind on lihtsalt kritiseeritud. Nõukogude võimu jaoks olin ma ikka liiga subjektiivne, aktuaalseid teemasid ei kasutanud — seda heideti ette ja seetõttu olin mõnikord ka kõrvale jäetud. Konservatooriumi lõputööks oli mul klaverikontserdi esimene osa ja selle puhul öeldi mulle, et minoorne lõpp tuleks tingimata muuta mažoorseks. Aga minul on üldse kalduvus minoorse tonaalsuse poole, mulle tundub, et minoor on laadina mitmekesisem. See oli minu poolt nähtavasti ideoloogiline aps.

Mulle meeldib maalikunst rohkem kui graafika, mulle meeldivad värvid. Ma eelistan mustvalgele ka värvilist graafikat, mida viimasel ajal tihti tehakse. Aga kahjuks loetakse maale praegu kunstis aegunuks.

Naisheliloojatest

Naisi oli heliloojate liidus vähe — kolm [Lydia Auster, Els Aarne ja Ester Mägi]. Aga aeg on edasi läinud ja komponistide hulka on naisi palju juurde tulnud. Praegu ei kõlbagi enam rääkida naisheliloojast. Nad pole enam erandid, neid on palju ja häid, meie riigis ja maailmas. On ka tipud: Bacewicz, Saariaho, Gubaidulina... Mina hindan heliloojat ikka teoste headuse, mitte soo järgi.

Mulle kui naiskolleegile ei ole keegi kunagi hinnaalandust teinud. Ainult üks meeskolleeg ütles kord: “On ikka päris hea, et te naine olete — teilt ei nõuta nii palju!” Mina ise küll ei ole tundnud meeskolleegide lugupidamatut allahindlust minu suhtes. Nad on hinnanud muusika kvaliteeti. Aga kui ma võrdlen oma aja naisi praegustega, siis olukord on siiski natukene muutunud. Minult on varem tihti küsitud, et mispärast on nii vähe loovaid naisi. See oli siis, kui neid oli tõesti vähe. Ma ütlesin siis alati, et pange tähele, neid

tuleb varsti hästi palju. Minu ennustus läks täide. Praegu on naisheliloojaid palju ja nad on andekad ja edukad ja neist peetakse lugu. Tänapäeval vist ei maksaks enam kasutada sõna “naishelilooja”.

Muusikast

Oi, elus on palju muusikat kuulatud! Väga palju! On teoseid, mida kuulan uudishimust kui helilooja. Niisuguse kõrvaga, et kuidas see lugu on tehtud. Aga siis on veel muusika, mida ma kuulan naudinguga pärast. Ma lasen muusika endast läbi, ei kontrolli, kuidas see on tehtud... On olnud püsivaid lemmikuid läbi aastakümnete, need on niisugused, mis mõjuvad hingele. Ka neid on palju. Noorusest peale on mulle meeldinud näiteks Brahmsi sümfooniad, kontserdid; Chopini klaverimuusika... See oli veel siis, kui Brahmsi peale vaadati natuke viltu. Aga mulle on Brahms jäänud. Ta lihtsalt liigutab mind.

Külas Lilian Semperil Lohusalus, 1999. Vasakult: Ester Mägi, Arvo Pärt, Lilian Semper, Selma Laanes, Nora Pärt.

Mul on tunne, et viimasel ajal ongi palju just niisugust muusikat, mis on tehniliselt tõesti täiesti perfektne, väga huvitav ja ka siiras, ja atraktiivne. See viimane on nagu nõue praeguse aja muusikale. Aga hinge jätab vahel tühjaks. Võib-olla ma olen vanamoodne.

Õnnest

Õnnetunne? Jaa: kui töö laabub. Mõni nimetab seda tunnet ka inspiratsiooniks. Kui uus teos on valmis saanud, veel enam, kui see on ettekande edukalt läbi teinud. Kui ilm on nauditav. Kui sõbrad on lähedal. Kui tervis on hea.

Kahjutunne on teadmisest, et olin noor sõja ajal, mis on võtnud minu isiklikust elust osa õhne.

Ester Mägi ja Ivi Tivik Toompeal.

Usust

Ma olen usklikke vanemate perest. Seepärast ma ei mõista hukka usklikke ega ateiste. Minu arvates on igavikuliste tõdede otsimine ja leidmine väga isiklik küsimus. Üks otsib tõde ühtmoodi, teine teistmoodi, või õigemini — tõele püütakse läheneda, aga lõpuni vaevalt jõutaksegi. Mina ise, nagu paljud meist, olen otsija. Ei maksaks pahandada mõtlejate üle. Religioon on aga loovale inimesele loominguks väga palju ainet andnud, mõnigi seletamatu usulegend on autorite fantaasiat toitnud. Tuleb meelde, kuidas ükskord Mart Saar ütles vaikselt, et tema jaoks on religioon romantiline.

Interpreetidest

Jagan interpreetid kahte liiki. Ühed on niisugused, kes võtavad minu muusikat väga täpselt. Nooditeksti esitus peab niikuinii täpne olema nii ühel kui teisel liigil. Aga tõlgendamine... Kui ma lähen proovi, siis interpret tingimata küsib: “Kas ma mängin seda niimoodi või naamoodi?” Mul on väga raske vastata, sest kirjutamisel ma iga kord ei tea kõiki nüansse. Ma ei kujuta ette täpset agoogikat. Isegi dünaamika nüansse ei saa ma alati absoluutse täpsusega ära märkida. Ma kuulen neid siis, kui teos hakkab interpreedi kaudu kõlama. Mõni interpret justkui otsiks mingit absoluutset tõe. Ma ei oska talle alati kohe vastata, sest seda absoluutset tõe ei ole mul ka kirjutamise ajal ja seda pole vajagi. Võib-olla mõnel teisel on. Olen aru saanud, et näiteks Veljo Tormisel on esitusest täpne ettekujutus. Mina loodan vastupidist — et interpretatsioon annab minu muusikale midagi juurde. Ja see interpreetide teine liik ongi niisugune, kes annab teosele julgemalt oma osa. See meeldib mulle rohkem. Sellised interpreetid teevad

Ester Mägi ja Endel Lippus pärast Mägi viiulikontserdi esiettekannet 24. aprillil 1959 Estonia kontserdisaalis. ERSOt, toonase nimetusega Eesti Raadio sümfooniaorkestrit dirigeeris Roman Matsov.

minu muusika mõnikord suuremaks, kui see on. Mõnikord ma olen lausa üllatunud. Aga on üks asi, mis peab esituses kindel olema – see on tempo, pulss. Kui see läheb valesti, siis on kõik mokas.

Mul on väga häid sõpru–interpreete, kes on mind abistanud loomingulises töös, mängides kunagi ka minu esimesi ja mitte eriti häid töid. Olgu tänatud nad kõik, kelle kaudu on mu muusika hakanud kõlama!

Helilooja mõtted on kokku kogutud kahest intervjuust:

- “Dialog Ester Mägiga”, Virve Normeti intervjuu heliloojaga 2003. aastal – ilmus ajakirja Muusika 2003. aasta juuninumbris*
- “Ester Mägi elust ja muusikast”, Tiia Järgi intervjuud heliloojaga 2006. ja 2007. aastal – ilmus raamatus “Ester Mägi. Elu ja helid”, koostaja Evi Arujärv, Eesti Muusika Infokeskus, 2008.*

Fotode eest suur aitäh Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumile ning Ene Kuljusele.

Kavalehe koostas Maarja Kasema.

**ARVO
LEIBUR:**

Ester Mägi muusika tuli minu ellu juba lapsepõlves. Mul on meeles see helguse tunne. Hiljem ise tema muusikat interpreteerides, nii kammerteoste, orkestrirepertuaari kui ka viiulikontserdi põhjal sai selgemaks tema suur armastus looduse, rahvamuusika, puhaste helide vastu. Ka orkestrifaktuuris ei teki tal pinge või draama mitte vohavast forsseerimisest, vaid pigem kooskõladest. Talle on omane tohutu resonantsitaju — kõigi pillide ülemhelid helisevad.

20 aastat tagasi soovisime väga oma trio (Arvo Leibur, Terje Terasmaa, Heiki Mätlik) repertuaari tema armsaid “Huikeid”, milles tõesti kõlavad väga selgelt nii helletused kui huiked ja silme ette tulevad erinevad looduspildid. Ester Mägi tuli meie sooviga kohe kaasa ja meie koosseis — viiul, vibrafon ja kitarr — tundus temalegi selle teose esitamiseks väga sobiv. Mäletan tema helget olekut, kui ta tuli proovi meie pakutud versiooni kuulama.

Meelde on jäänud tema uudishimu, avatud meel ja kindlasti mängijate aktsepteerimine. Ta usaldas alati pillimängijat, ta oli kindel, et interpreet tunneb oma pilli kõige paremini.

**TAAVI
ORRO:**

Olen mänginud Ester Mägi teostest korduvalt “Sonaret” ja klarnetisonaati. Viimast ka korduvalt oma õpingute ajal Saksamaal — see meeldis saksa publikule alati väga. Need teosed ei ole tehniliselt üldse kerged ning nõuavad ka väga head füüsilist vormi, sest fraasid on tihti väga pikad ning pause on vähe. Millegipärast on nende kahe teose värvide, ideede ja muusikaliste eksperimentidega katsetamine tulnud mulle alati kuidagi loomulikult, paljude teiste teostega nii kergelt ei juhtu. Ehk on selle põhjuseks selles muusikas leiduv minimalism, sentimentaalsus ja melanhoolsus — sõnad millega saab ka minu stiili ja mind kui inimest väga hästi iseloomustada.

Kahjuks heliloojaga isiklikult mul kohtuda ei õnnestunudki, kuid üks väga ere mälestus sonaadi õppimisest on ajast, mil õppisin Tartus Elleri-koolis Tõnu Kalmu juures. Harjutasime ühel õhtul klaveriga seda teost ning ma kuidagi ei suutnud leida õiget emotsiooni ja kõlavärvi. Selle peale läks Tõnu saali lambilülitite juurde ning kustutas kõik tuled. Põlema jäid

ainult nõrgalt sinaka kumaga seinalambid. Kui siis uuesti sonaadi algust mängida proovisin, jäi aeg korraks nagu seisma ja selles väikeses saalis oli korraga ülimalt karge ja selle muusikaga täpselt sobiv meeleolu, mis ei lähe mul ilmselt kunagi meelest.

MIHKEL PEÄSKE: 99 Ester Mägi loomingust istub minus sügavuti tänaseks tähendurikkal moel just “Duod rahvatoonis”. Selle “istutamine” polnud kergete killast, sest esmatutvus toimus konservatooriumi klassides, kus noor ja vihane muusikuhakatis tahab mängida kõvasti ja kiireid noote. No mis rahvamuusika...!?

Aga siis astus klassi Ester Mägi. Isegi Samuel Sauluse, kellele duod on pühendatud, niigi sirge selg nõksas veel kraadi jagu vertikaalsemaks ja meie Terjega (Terje Männi — mu toonane ansamblipartner) kuulasime, kuidas maestra lihtsate sõnadega rääkis, mis on nootide taga. Tõesti ei mäleta, mida ta rääkis, kuid edaspidigi märkas, et kui rangelt sätitud soenguga daam ruumi sisenes, ajasid mehed seljad sirgemaks. Ma ise ka. Äkki need sõnad mu seljaajus siiski pöörlevad veel?

KADRI-ANN SUMERA: 99 Ester Mägi muusikaga puutusin esmakordselt kokku keskkooli ajal, kui mängisin tema laule. Armusin kohe. Edaspidi olen püüdnud repertuaari võtta kõike, kus klaver sees; mõned teosed on veel puudu, aga plaan täieneb jõudsalt. Mägi muusika on mitmekihiline, saladust ja avarust täis; ühtaegu õrn ja väga jõuline. Noodid võivad esmapilgul tunduda lihtsad ja igavadki, aga kui palju on nende vahel ruumi, südant ja vabadust! Mägi teosed on nagu ukсед salapärasest hingemaailmadesse, kus millegi nägemiseks ja tunnetamiseks pead esmalt ise otsima, vaeva nägema, aga tasuks on eriline helisev kogemus, mis jätab südamesse oma jälje.

Viimastel aastatel külastasin Ester Mägi mitmeid kordi ja imetlesin tema selget ja ikka uudishimulikku meelt ka veel väga kõrges vanuses. Küsisin täpsustust ühe klaveriteose nooditeksti kohta. Esimese hooga ajas ta tagasi,

et ei tema mäleta — kirjutas ta selle teose ju juba 55 aastat tagasi, hilistes kolmekümnendates! Süvenedes leidsime aga vastused nii mõnelegi ümberkirjutamisel sisse lipsanud noodiveale. Veel paar suve tagasi mäletan teda hommikuti Lohusalu rannas päeva alustuseks merevees “dušši” võtmas. Aga tema rääkis mulle, kuidas minu ema ja isa olid tudengipäevadel tema polüfooniatundi oma kurameerimise ja itsitamisega seganud ...

See pikk-pikk lehekülg, peaaegu sama pikk kui meie vabariik, sai sel kevadel läbi. Ega keegi ei saa elada igavesti, kuigi olin juba peaaegu hakanud uskuma, et Ester Mägi ei sure kunagi. Aga olen kindel, et tema muusika — nii puudutav, inimlik, lohutav ja ülendav — jääb meid puudutama, lohutama ja ülendama veel väga pikaks ajaks.

TÖNU

KALJUSTE:

Kui peaksin esitama kaks iseloomustust, Ester Mägi inimesena ja Ester Mägi heliloojana, siis mul ei tarvitse teha erinevaid kirjeldusi. Ühest piisab. Ester Mägi looming kattub täielikult tema tasakaaluka ja võluva isiksusega. Tema muusika on üheaegselt lihtne ja sügav.

MIKK

MURDVEE:

Kui proovin meenutada, millal oli minu esimene kontakt Ester Mägi ja tema muusikaga, on mul raske anda konkreetset vastust — see toimus väga varases lapsepõlves. Tema teoseid olen esitanud vähemalt veerand sajandit ning selle aja jooksul on neid repertuaari kogunenud üle kümne — nii dirigendi, viiuldaja kui ka vioolamängijana. Heliloojaga tutvusin juba teismelisena — ta käis usinalt kuulamas kontserte ning andis tihtipeale oma teoste ettekannete kohta väärtuslikku tagasisidet. Mulle on jäänud mulje, et ükski teos ei

olnud tema jaoks lõplikult valmis, alati oli ta aldis välja pakkuma erinevaid lahendusi — “proovige seda kohta järgmine kord nii,” oli lause, mis jäi mitmel korral kõlama.

Lisaks igasuvistele rohketele kohtumistele Laulasmaal, kus meie suvilad on teineteisest paari kiviviske kaugusel, on mulle erilisel meelde jäänud kantaadi “Kalevipoja teekond Soome” (kirjutatud 1954, esiettekanne 1961) esituse ettevalmistamine helilooja 90. sünnipäeva kontserdiks 2012. aasta jaanuaris. Teose käsikirjaline partituur oli tolmu kogunud teatri- ja muusikamuuseumi arhiivis ning orkestrihäältega olid lood kehvasti. Kohtusime heliloojaga mitu korda tema kodus Lauteri tänaval, uurisime käsikirja ning arutasime, milline noodileht kuhu võiks kuuluda ja kas pool sajandit tagasi tehtud lõiked ja muutused olid autori või kellegi teise tehtud. Kirjutasin teose arvutis puhtaks ja nuputasime veel koos, millised lahendused oleks kõige paremad. Ka kontserdinädalal oli ta aktiivselt proovides kohal ning lõpptulemusena saime tagasi ellu toodud väärtusliku, kauni ning elujõulise teose.

Ester Mägi teosed on peened, alati viimistletud, täis sõnadega kirjeldamatut ilu. Ta teoste nimekiri pole liiga pikk, aga iga oopus on meelde jääv, lihvitud kalliskivi. Iga interpret leiab tee nende juurde uuesti ja uuesti. Aitäh kõige selle ilu eest!

EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR

Peadirigent ja kunstiline juht Kaspars Putniņš

Koosseis 28. mail 2021:

SOPRAN: Yena Choi, Hele-Mall Leego, Annika Lõhmus, Kristine Muldma, Triin Sakermäe, Mariliis Tiiter, Maria Valdmaa

ALT: Anna Dõtõna, Maarja Helstein, Ave Hännikäinen, Marianne Pärna, Karin Salumäe, Cätly Talvik

TENOR: Danila Frantou, Kaido Janke, Raul Mikson, Lodewijk van der Ree, Sander Sökk, Toomas Tohert, Joosep Trumm

BASS: Janari Jorro, Gert-Heiko Kütaru, Aarne Talvik, Henry Tiisma, Andre Tõnnis, Olari Viikholm, Rainer Vilu,

Koormeister Lodewijk van der Ree

EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER

Peadirigent ja kunstiline juht Olari Elts

Eluaegne aupeadirigent Neeme Järvi, **kunstiline nõustaja** Paavo Järvi

Koosseis 28. mail 2021:

I VIUL

Arvo Leibur
Kristiina Kungla
Elisabeth Härmand
Tõnis Pajupuu
Piret Sandberg
Andrus Tork
Tarmo Truuväart

II VIUL

Kadi Vilu
Triin Krigul
Maiu Mägi
Johanna Marie Kork
Mari-Katrina Suss
Maaren Vihermäe

VIOOLA

Rain Vilu
Helena Altmanis
Kaja Kiho
Liisi Rusnak
Mairit Mitt

TŠELLO

Villu Vihermäe
Camillo Cabassi
Riina Erin
Levi-Danel Mägila
Tõnu Jõesaar

KONTRABASS

Mati Lukk
Madis Jürgens
Kaupo Olt
Ants Önnis

FLÖÖT

Mihkel Peäske
Linda Vood

OBOE

Aleksander Hämmikäinen
Tõnis Traksmann

KLARNET

Taavi Orro
José Carlos Domínguez
Almela
Meelis Vind

FAGOTT

Peeter Sarapuu
Kaido Suss

METSASARV

Mattias Vihmann
Kalmer Kiik
Kalle Koppel
Tõnu Künnapas

TROMPET

Erki Möller
Ivar Tillemann

TROMBOON

Andres Kontus
Väino Põllu

TUUBA

Madis Vilgats

LÖÖKPILLID

Madis Metsamart
Terje Terasmaa

HARF

Liis Jürgens

KLAVER

Kadri-Ann Sumera

TŠELESTA

Kärt Ruubel

SA ERSO juhatause liige

Kristjan Hallik

Produtsent

Daily Trippel

Orkestri mäenedžer

Marko Metsaru

Partnersuhete ja

müügijuht

Kaire Taberland

Maine- ja

kommunikatsioonijuht

Kärt Ruubel

Toimetaja

Maarja Kasema

Noodikoguhoidja

Meeli Lass

Disainer

Norman Orro

Personalijuht

Piret Veensalu

Pillilao juhataja

Egert Leinsaar

Lavameister

Jüri Korjus

A photograph of an orchestra performing in a concert hall. The musicians are dressed in formal black attire. In the foreground, a male cellist with glasses is playing intently. Behind him, several violinists are also focused on their instruments. The background shows more musicians, including a woodwind player. The lighting is dramatic, highlighting the performers against a dark stage.

Sinu kõige
turvalisem
kontserdielamus!

ERSO.TV